

Nr 369

Av herr Nelander, om översyn av den indirekta beskattningens administration.

Vid sidan av den vid årsskiftet införda allmänna varuskatten har vi de många punktskatterna på varor (acciser). Dit hör skatter lagda på rusdrycker och tobaksvaror, malt- och läskedrycker, vidare bensinskatt, allmän energiskatt, varuskatt, försäljningsskatt, pälsvaruskatt och kaffeskatt. Uppbördens av dessa skatter och kontrollen över skattskyldighetens fullgörande åvilar i första hand kontrollstyrelsen och dess lokalförvaltning. Tullverket, som har till huvuduppgift att uppbära tull på importerade varor, uppbär emellertid i samband därmed i viss utsträckning också på dylika varor utgående acciser. Beträffande den allmänna varuskatten fungerar länsstyrelserna som uppbörds- och kontrollmyndighet.

Tullverket har en utgrenad lokalförvaltning, fördelad på 3 centraltullkammare och 53 tullkammare, som finns inrättade ej endast i kuststäder utan även på orter inne i landet, såsom Östersund, Falun, Västerås, Örebro, Linköping, Jönköping, Borås och Kristianstad. Avlöningskostnaderna uppgick budgetåret 1958/59 till 3 191 179 kronor för generaltullstyrelsen och 62 863 795 kronor för tullstaten.

Kontrollstyrelsen har en betydligt mindre lokalförvaltning med tjänstemän stationerade i Stockholm, Kristianstad, Malmö, Göteborg och Sundsvall (enligt 1959 års statskalender). Avlöningskostnaderna uppgick budgetåret 1958/59 till 1 943 511 kronor för kontrollstyrelsen och 2 108 892 kronor för lokalförvaltningen.

Det förhållandet att uppbörden av ett flertal acciser är uppdelad på två ämbetsverk är ägnat att skapa samordningssvårigheter av olika slag. Dessutom kan det ifrågasättas, om det inte medför onödiga kostnader att för uppbörden av varuskatterna, vare sig dessa utgöres av tullar eller acciser, ha två olika ämbetsverk, vart och ett med sin lokalförvaltning. Genom en sammanslagning av ämbetsverken skulle det bli möjligt att utnyttja det säsongmässiga överskott av arbetskraft, som torde finnas på många tullplatser under vintermånaderna, då seglationen är inställd eller inskränkt. Det bör framhållas, att tullverket förfogar över för uppgifter på varubeskattningens område väl kvalificerad arbetskraft och att verket hos företag, som är berättigade till tullrestitution, utövar bokförings- och fabriktionskontroll av i stort sett samma slag som kontrollstyrelsen och dess lokalförvaltning hos accispliktiga företag.

I de flesta andra länder i Europa har man funnit det ändamålsenligt att anförtro uppbörden av tullar och acciser åt ett enda ämbetsverk. Bl. a. är detta fallet i Danmark, Västtyskland, Holland, Belgien och Storbritannien.

Förutom att vara uppbörds- och kontrollmyndighet för den övervägande delen av acciser har kontrollstyrelsen vissa centrala och samordnande uppgifter beträffande alkohollagstiftningen. Skäl kan anföras för att överflytta en del av dessa uppgifter till socialstyrelsen, medan andra kunde decentraliseras till länsstyrelserna eller länsnykterhetsnämnderna.

Frågan om ett överflyttande av kontrollstyrelsens funktioner i avseende på den indirekta beskattningen till generaltullstyrelsen och tullverket har uppmärksamrats av riksdagens revisorer 1957, som i sin berättelse till 1958 års riksdag (s. 301—303) ifrågasatt, huruvida icke — under vissa förutsättningar — den f. n. på kontrollstyrelsen liggande administrationen i detta hänseende kunde överföras till tullverket.

Statsrevisorerna skriver bl. a.:

Revisorerna anse därför starka skäl — oberoende av om den indirekta beskattningen skall komma till ökad användning i vårt land eller ej — tala för en decentralisering till länsstyrelserna av beskattnings- och uppbördsverksamheten beträffande den indirekta beskattningen — — —.

— — — Därest de fortsatta övervägandena i ämnet skulle giva vid handen, att ett centralt organ är mest lämpligt för ändamålet, anse revisorerna det förtjänt att närmare prövas, huruvida icke dessa uppgifter skulle kunna anförtros generaltullstyrelsen, som redan nu har en icke oväsentlig uppbörd av indirekta skatter; denna uppbörd skulle därigenom komma att koncentreras till ett och samma ämbetsverk. Härför talar även det förhållandet, att tullverket vid genomförandet av de tullåttnader i olika hänseenden som f. n. äro aktuella kan förväntas få en viss avlastning i sin nuvarande organisation. Beaktas bör även att tullverket har en betydande lokalorganisation, som kan ersätta kontrollstyrelsens lokala organ. Vidare må erinras att moderna kontrollmaskiner, vilka för sin rationella användning kräva stora förvaltningsenheter, torde vara särskilt lämpade för kontrollen av tull- och skatteuppbörd.

En överflyttning av befattningen med den indirekta beskattningen till länsstyrelserna och eventuellt tullverket komme att innebära en väsentlig avlastning av kontrollstyrelsen, som därefter i stort sett endast skulle ha kvar vissa uppgifter inom alkohollagstiftningens område. Skäl kunna anföras för en decentralisering även av dessa till lokala myndigheter, varvid flera möjligheter yppa sig, t. ex. länsstyrelserna eller länsnykterhetsnämnderna — — —.

Så långt riksdagens revisorer 1957.

I sitt yttrande över statsrevisorernas berättelse gick generaltullstyrelsen mot en sammanslagning av de båda skatteadministrationerna och påpekade, att kontrollstyrelsens skatteadministration avser inrikes rörelse, medan tullverkets befattning med den indirekta beskattningen sammanhänger med utrikestrafiken. Generaltullstyrelsen anför emellertid till sist, att utvecklingen kan komma att medföra sådana förändringar i arten av tull-

verkets skatteverksamhet, att den nuvarande artskillnaden mellan tullverkets och kontrollstyrelsens skatteverksamhet minskas. Med en ökad användning av värdetullar tenderar tullverkets skattekontroll, som förut haft huvudsakligen själva varorna till föremål, att i ökad omfattning avse de med importen och exporten sammanhängande affärstransaktionerna — en tendens som skulle accentueras, om Sverige skulle komma att inträda i ett frihandelsområde eller i en nordisk tullunion. Dylika synpunkter kan framdeles — slutar styrelsen — bidra till att aktualisera frågan om en sammanslagning av de båda skatteadministrationerna.

Härtill är att säga att båda de av generaltullstyrelsen anförda omständigheterna, som skulle kunna aktualisera frågan om en sammanslagning, nu är för handen. Värdetullsystemet är redan genomfört och frågan om Sveriges inträde i ett frihandelsområde är under sin lösning.

Jag anser med stöd av de anförda synpunkterna tiden vara inne att utreda frågan om administrationen av den indirekta beskattningen och — om så skulle befinnas rationellt och lämpligt — låta kontrollstyrelsens uppgifter överföras till annat ämbetsverk eller annan institution.

Med hänvisning till vad ovan anförts får jag föreslå,

att en utredning tillsättes med uppgift att överse administrationen av den indirekta beskattningen och undersökande av möjligheterna att låta kontrollstyrelsens uppgifter överflyttas till tullverket och andra organ.

Stockholm den 27 januari 1960

Eric Nelander